

Traja géniovia, ktorým sa ich kolegovia vysmievali

Pokrok vedy, vrátane lekárskej, je nezadržateľný. Smer a tempo rozvoja však nie je vždy predvídateľné: niekedy prichádzajú jednotlivci s úžasnými nápadmi, ktoré môžu byť na danej úrovni poznatkov zdanlivo neopodstatnené a preto aj nepochopiteľné. Veľké objavy môžu posunúť vedecké poznatky – ale len za predpokladu, že aj akademická obec je na ne pripravená. Ak to tak nie je, môžu tieto objavy byť (dočasne) odmietnuté. Do tejto kategórie patria aj niektoré veľké objavy, ktoré sú dnes už každodennými samozrejmosťami, ale ktorých autori sa stali minimálne predmetom posmechu svojich súčasníkov.

Predčasne narodené deti v zábavnom parku. Predčasne narodené deti sú umiestňované do inkubátorov od konca 19. storočia. Vynálezcom inkubátora je francúzsky pôrodník Stéphane Etienne Tarnier, a tento medicínsky prístroj sa pomerne rýchlo a bez problémov rozšíril po Európe. Na Svetovej výstave, ktorá sa konala v Berlíne, ho uvidel americký lekár Arthur Martin Couney, ktorý ho považoval za veľmi užitočný. Jeho americkí kolegovia však reagovali odmietavo a žiadna nemocnica nebola ochotná inkubátory používať. Neverili v ne. Couney sa však nevzdal: zriadil svoje oddelenie pri obrovskom zábavnom parku na Coney Island-e (možno medzi dvomi hľtačmi mečov a kúzelníkmi a iluzionistami). Couney mal vo svojich inkubátoroch nedonosencov, ktorých mohli návštevníci zábavného parku za poplatok 25 centov obdivovať. Výnos pokryl náklady na zdravotnú starostlivosť pre nedonosené deti, takže rodičia nemuseli platiť. Tento obchod (ako to ináč nazvať) pôsobil na tomto mieste takmer štyridsať rokov, od roku 1903 až do roku 1940. Medzitým Couney liečil asi 8 000 detí, z ktorých zhruba 6 500 zachránil život. V roku 1939 sa otvoril The New York Hospital, kde sa sústredili predčasne narodené deti a kde používali už aj inkubátory.

Zachrániť život umývaním rúk! Ignác Semmelweis je všeobecne známy ako „záchranca matiek“ a jeho smutný osobný príbeh je tiež veľmi poučný. Semmelweis, ktorý pracoval v polovici 19. storočia vo viedenskej pôrodnici, prišiel s nápadom, že „horúčka šestonedielok“ je infekčná choroba. V tej dobe bola koncepcia infekčných agens ešte neznáma. Semmelweisov názor sa opieral o jeho pozorovania, že „horúčka šestonedielok“ je častejšia na oddeleniach, kde tehotné ženy vyšetrujú lekári a medici, ktorí vykonávajú v nemocnici aj pitvy. Zaviedol preto povinné umývanie rúk chlórovou vodou, čím sa dosiahol pokles výskytu puerperálnej horúčky až o 90 percent. Vedecká komunita však považovala jeho nápad za šialenstvo. Semmelweis očakával, že po zverejnení jeho výsledkov sa umývanie rúk s chlórrom rozšíri, čím sa ušetrí životy matiek. Ani jeho opakované upozornenia prostredníctvom otvorených listov sa neujali. Následkom tohto neúspechu sa jeho telesný a duševný stav zhoršoval a napokon musel byť prevezený na psychiatrickú kliniku v Döblingu pri Viedni, kde krátko na to v roku 1863 aj zomrel.

Rakovinotvorné vírusy – no iste...!? Myšlienka o vírusovej genéze rakoviny sa objavila v roku 1911, keď si Peyton Rous všimol, že existuje príčinná súvislosť medzi ním študovaným (a neskôr po ňom aj pomenovaným) retrovírusom a niektorými typmi rakoviny. Pri pokusoch na experimentálnych zvieratkách sa mu podarilo ukázať, že rakovina sa dá preniesť medzi jednotlivcami. Rousa súčasníci za tento nápad ostro kritizovali, čo ho natoľko urazilo, že podal výpoveď a nasledujúcich 20 rokov sa nevenoval výskumu vírusov či rakoviny. Až šesťdesiat rokov po Rousevej pôvodnej práci potvrdili jeho teóriu americkí biológovia tím, že ukázali, ktorý gén je zodpovedný za rakovinotvornú aktivitu retrovírusov. Rous sa dožil uznania svojho objavu a osobne prevzal Nobelovu cenu, ktorá mu bola udelená v roku 1966. Tým sa zároveň stal aj rekordérom – v jeho prípade prešlo najviac času, až 55 rokov medzi objavom a jeho ocenením. V súčasnej dobe sa predpokladá, že asi 20 percent zhubných nádorov je vírusového pôvodu, vrátane karcinómu krčka maternice, pri ktorom už existuje účinná vakcína proti jeho vyvolávateľovi – proti humánnemu papilomavírusu.

Prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH

Pediatrica pre prax

Ročník 17, 2016, číslo 1, vychádza 6-krát ročne

Dátum vydania: apríl 2016

Predsedá redakčnej rady:

prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH

Podpredsedá redakčnej rady:

prof. MUDr. Vladimír Mihál, CSc.

Redakčná rada:

doc. MUDr. Dušan Buchvald, PhD.

doc. MUDr. Peter Čižnár, CSc.,

doc. MUDr. Tibor Danilla, PhD.,

prof. MUDr. Svetozár Dluholucký, CSc.,

prof. MUDr. Zdeněk Doležel, CSc.,

prof. MUDr. Anton Gerinec, CSc.,

MUDr. Eva Gibalová,

doc. MUDr. Darina Chovancová, CSc.,

prof. MUDr. Milan Kokavec, PhD.,

doc. MUDr. Alexandra Kolenová, PhD.

prof. MUDr. Karol Kráľinský, PhD.,

prof. MUDr. Jozef Mašura, CSc.,

prof. MUDr. Ľudmila Podracká, CSc.

MUDr. Jana Rašková,

MUDr. Alena Staníková, PhD.,

prof. MUDr. Peter Stanko, PhD.,

doc. MUDr. Pavol Sýkora, CSc.,

MUDr. Katarína Šimovičová,

MUDr. Pavol Šimurka, PhD.,

MUDr. Ján Šuba, MPH

doc. MUDr. Ján Trnka, CSc.

Vydavateľ:

SOLEN, s. r. o., IČO 35865211

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
www.solen.sk, fax: 02/5465 1384, redakcia@solen.sk

Redaktorka:

Mgr. Andrea Dúbravčíková,
tel.: 02/5413 1381, mobil: 0910 956 370, dubravcikova@solen.sk

Grafická úprava a sadzba:

Ján Kopčok, kopcok@solen.sk

Obchodné oddelenie:

Renáta Kajánovičová,
02/5465 0647, 0910 902 599, kajanicova@solen.sk

Predplatné na rok 2016:

Cena predplatného za 6 čísel na rok 2016 je 18 €.

Časopis si môžete objednať na www.solen.sk,

e-mailom: predplatne@solen.sk,

faxom: 02/5465 1384.

Vydavateľ v ČR:

SOLEN, s. r. o., Lazická 297/51, 779 00 Olomouc

Redaktorka v ČR:

Mgr. Eva Zemanová, zemanova@solen.cz

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV 3579/09

ISSN 1336-8168 (tlačené vydanie)

ISSN 1339-4231 (online)

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS).

Citácie sú spracované v CIBaMed.

Citačná skratka: *Pediatr. prax*

Vybrané články z časopisu *Pediatrica pro praxi*, ktorý vydáva spoločnosť Solen, s. r. o., Česká republika, sú vydávané v Slovenskej republike na základe licencie poskytnutej spoločnosťou Solen, s. r. o., Česká republika.

Spoločnosť Solen, s. r. o., Slovenská republika, má výhradné právo na publikáciu článkov z časopisu *Pediatrica pro praxi* a z ďalších časopisov spoločnosti Solen, s. r. o., Česká republika. Akákoľvek časť obsahu *Pediatrica pro praxi* nesmie byť kopírovaná alebo rozmnožovaná s cieľom ďalšieho rozširovania akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme (mechanickej, fotografickej, xerografickej či elektronickej) bez písomného súhlasu spoločnosti Solen, s. r. o., ako vlastníka autorských práv na území Slovenskej republiky. O zhotovovanie a zasielanie kópií stránok či jednotlivých článkov publikovaných v časopisoch spoločnosti Solen možno žiadať výlučne redakciu alebo spoločnosť Solen.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.